משיבה הגמרא: הַחִידּוּשׁ בָּזֶה הוּא, דְּמַהוּ דְּיֵתְיָא – הַיְינוּ סְבוּרִים לְפָרֵשׁ שִׁדְבְרֵי רַב כָּהֲנָא הָם אֲפִילּוּ כְּשִׁיטַת רַבָּנָן, וְאַמַּאי אֵין כַּוָּונָתוֹ שֶׁאָסוּר לְהַפְסִיק אֲפִילּוּ הַפְסֵק קָטָן, שֶׁהֲרֵי אֵינָם מְצוּוֶּה אַחַת, אֶלָּא שֶׁלֹּא יַפְסִיק הַפְסֵק גָּדוֹל [בְּשִׁיעוּר כְּדֵי לְגַמּוֹר שִׁלְשְׁתָּן] בֵּין הַתְּקִיעוֹת וּכְדַעַת רַבִּי אַבָּהוּ (ר"ה לד:). וְהוֹצָרַךְ רַב כָּהֲנָא לוֹמַר כֵּן לְאַפּוֹקֵי מַדְּרַבִּי יוֹחָנָן שֶׁכּוֹבֵר שֶׁלְּדַעַת רַבָּנָן יָצָא אֲפִילּוּ בְּהַפְסֵק גָּדוֹל בְּיוֹתֵר, דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן אִם שָׁמַע אָדָם בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה תֵּשַׁע תְּקִיעוֹת [שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים תְּקִיעָה תְּרוּעָה וּתְקִיעָה] אֲפִילּוּ בְּתֵשַׁע שָׁעוֹת בַּיּוֹם וְהִפְסִיק כְּשָׁעָה בֵּין תְּקִיעָה לִתְקִיעָה, יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ. אֶלָּא דַּעַת רַב כָּהֲנָא שֶׁאֵין לְהַפְסִיק בֵּין תְּקִיעָה לִתְרוּעָה הַפְסֵק גָּדוֹל. וּכְדֵי שֶׁלֹּא נְפָרֵשׁ כֵּן בִּדְבְרֵי רַב כָּהֲנָא, קָא מַשְׁמַע לָן הַגְּמָרָא לְעֵיל שִׁדְבְרֵי רַב כָּהֲנָא הֵם לְשִׁיטַת רַבִּי יְהוּדָה וְכַוָּונָתוֹ שֶׁלְּדַעַת רַבִּי יְהוּדָה אֵין לְהַפְסִיק אֲפִילּוּ הַפְסֵק קָטָן. מִקְּשָׁה הַגְּמָרָא: וְאֵימָא הָכִי נַמִּי שִׁדְבְרֵי רַב כָּהֲנָא הֵם לְשִׁיטַת רַבָּנָן, וְהַכַּוָּונָה שֶׁלֹּא יַפְסִיק הַפְסֵק גָּדוֹל, וּמִנַּיִן לָנוּ שֶׁאֵין זוֹ כַּוָּונָתוֹ. מְשִׁיבָה הַגְּמָרָא: אִם כֵּן, מַאי הַלְּשׁוֹן שֶׁהוֹסִיף 'וְלֹא כְּלוּם', אֶלָּא שֶׁבָּא לוֹמַר שֶׁאֲפִילּוּ הַפְסֵק קָטָן אֵין לְהַפְסִיק וְזֶהוּ רַק לְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה:

שְׁנִינוּ בַּמִּשְׁנָה: עֶרֶב שַׁבָּת שֶׁבְּתוֹךְ הֶחָג הָיוּ שָׁם אַרְבָּעִים וְשִׁמּוֹנָה כּוּ': וּבְתוֹכָם נִקְטָה הַמִּשְׁנָה שֵׁשׁ לִשְׁעַר הָעֶלְיוֹן, שֵׁשׁ לִשְׁעַר הַתַּחְתּוֹן, שֵׁשׁ לְמִילּוּי הַמַּיִם, וְשֵׁשׁ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, וְאִילּוּ שֵׁשׁ תְּקִיעוֹת שֶׁתָּקְעוּ בִּזְמַן שֶׁהוֹלִיכוּ אֶת הַמַּיִם כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְמַעֲלֵה עֲשִׂירִית כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ לְעֵיל (נא:) לֹא קָתָנֵי בְּמִשְׁנָתֵנוּ. מְבָאֶרֶת הַגְּמָרָא: הַטַּעַם שֶׁלֹּא הִזְכִּירוּ תְּקִיעוֹת אֵלּוּ מִשּׁוּם שֶׁמַּתְנִיתִין מַנִּי, כְּדַעַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב הִיא, הַסּוֹבֵר שֶׁלֹּא תָּקְעוּ לְמַעְלָה הָעֲשִׂירִית, דְּתַנְיָא, שֶׁלֹּשׁ תְּקִיעוֹת תָּקְעוּ כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְמַעְלָה עֲשִׂירִית, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר שָׁלֹשׁ תְּקִיעוֹת תָּקְעוּ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ בִּזְמַן זְקִיפַת הָעֲרֵבָה. מוֹסִיפָה הַבְּרַיְיתָא: לֹא נֶחְלְקוּ בְּמִנְיַן הַתְּקִיעוֹת שֶׁהָיוּ שָׁם, שְׁתֵּי קֻמְצָא הָאוֹמֵר שִׁשֵּׁשׁ תְּקִיעוֹת תָּקְעוּ לְמַעְלָה עֲשִׂירִית, אֵינוֹ אוֹמֵר שֶׁתָּקְעוּ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב הָאוֹמֵר שֶׁתָּקְעוּ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ אֵינוֹ אוֹמֵר שֶׁתָּקְעוּ לְמַעְלָה עֲשִׂירִית. וּמִשְׁנָתֵנוּ שֶׁכָּתְבָה שֵׁשׁ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ וְלֹא כָּתְבָה שֵׁשׁ לְמַעְלָה עֲשִׂירִית, הִיא כְּדַעַת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב. מְבָאֶרֶת הַגְּמָרָא: מַאי מַשְׁמַע דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב הַסּוֹבֵר שֶׁתָּקְעוּ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ וְלֹא לְמַעְלָה עֲשִׂירִית, לְפִי שֶׁסּוֹבֵר שַׁפְּיָן דְּתָקַע לִפְתִיחַת שְׁעָרִים – כֵּיוָן שֶׁהַתְּקִיעוֹת שֶׁתָּקְעוּ בִּזְמַן נִיסּוּךְ הַמַּיִם הָיוּ לְכְבוֹד פְּתִיחַת שְׁעָרִים, אִם כֵּן לְמַעְלָה עֲשִׂירִית לָמָּה לִי דְּתָקַע – מַה טַּעַם יֵשׁ לִתְקוֹעַ שָׁם הֲרֵי הָאֵי לָאו שַׁעַר הוּא, הִלְכָּךְ לִתְקוֹעַ בְּשָׁעַת זְקִיפַת הָעֲרֵבָה עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ עָדִיף. וְרַבָּנָן חוֹלְקִים וְסוֹבְרִים שֶׁעָדִיף לִתְקוֹעַ עַל גַּבֵּי מַעֲלֵה עֲשִׂירִית, מִשּׁוּם דְּכְבָר, כֵּיוָן דְּתָקַע לְמִילּוּי הַמַּיִם – כֵּיוָן שֶׁטַּעַם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה הַתְּקִיעוֹת שֶׁמּוֹסִיפִין בְּחַג הוּא מִשּׁוּם מִילּוּי הַמַּיִם, לְקַיֵּים אֶת הָאָמוּר (ישעיה יב ג) 'וּשְׁאַבְתֶּם מַיִם בְּשָׂשׂוֹן', וּמִשּׁוּם כָּךְ תָּקְעוּ בְּשַׁעַר הָעֶלְיוֹן וְהַתַּחְתּוֹן וְשַׁעַר הַמַּיִם, מִסְתַּבֵּר שֶׁגַּם הַשֵּׁשׁ תְּקִיעוֹת הַנּוֹסָפוֹת הָיוּ בִּמְעֲלֵה עֲשִׂירִית שֶׁהוּא בְּדֶרֶךְ לְמִילּוּי הַמַּיִם וּמוּכָח שֶׁהֵם מֵחֲמַת נִיסּוּךְ הַמַּיִם, אֲךָ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ בִּשְׁעַת זְקִיפַת הָעֲרֵבָה לָמָּה לִי – לֹא מִסְתַּבֵּר שֶׁיִּקְבְּעוּ חֲכָמִים שָׁם תְּקִיעָה, שֶׁהֲרֵי אֵין זֶה שַׁיָּיךְ לְמִילּוּי הַמַּיִם, לְמַעְלָה הָעֲשִׂירִית עָדִיף לִתְקוֹעַ.

כִּי אֲתָא – כַּאֲשֶׁר הִגִּיעַ רַבִּי אֲחָא בַּר חֲנִינָא מְדָרוֹמָא – מִן הַדְּרוֹם, אֲמַר: מַתְנִיתָא בִּידִיהּ: נֶאֱמַר בְּפָסוּק 'וּבְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים יִתְקְעוּ בַּחֲצֹצְרוֹת', מְבָאֶרֶת הַבְּרַיְיתָא: שֶׁאֵין תַּלְמוּד לוֹמַר – אֵין צָרִיךְ לִכְתּוֹב אֶת הַמִּילָה 'יִתְקְעוּ', מִשּׁוּם שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר 'וְתָקְעָתֶם בַּחֲצֹצְרוֹת עַל עֹלֹתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שַׁלְמֵיכֶם' וא"כ הָיָה דַּי לִכְתּוֹב 'וּבְנֵי אַהֲרֹן בַּחֲצוֹצְרוֹת', וּמַה תַּלְמוּד לוֹמַר 'יִתְקְעוּ', לְלַמֵּד שֶׁהַכֹּל לְפִי הַמַּסְפִּין תּוֹקְעִין וְכֵן מוֹבְאָר. הוּא תָּנֵי לָהּ – רַב אֲחָא שְׁנָה בְּרַיְיתָא זוֹ, וְהוּא אֲמַר לָהּ – וְהוּא גַּם פֵּירַשׁ אוֹתָהּ, שְׁכוֹוָנַת הַבְּרַיְיתָא 'הַכֹּל לְפִי הַמּוֹסְפִין' לוֹמַר שֶׁתּוֹקְעִין עַל כָּל מוֹסָף וּמוֹסָף, וּבְיוֹם שֵׁשׁ שְׁתֵּי קְדוּשׁוֹת כְּגוֹן שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב שֶׁמַּקְרִיבִין שְׁנֵי מִינֵי קָרְבָּנוֹת לַמּוֹסָפִין, הָיוּ שָׁרִים עַל כָּל קָרְבַּן מוֹסָף אֶת שִׁירוֹ וְתוֹקְעִים תֵּשַׁע תְּקִיעוֹת בִּשְׁלֹשֶׁת פְּרָקָיו, נִמְצָא שֶׁהָיוּ תּוֹקְעִים שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה תְּקִיעוֹת לַמּוֹסָפִין.

מִקְּשָׁה הַגְּמָרָא: תָּנֵן – שָׁנִינוּ בְּמִשְׁנָתֵנוּ עֶרֶב שַׁבָּת שֶׁבְּתוֹךְ הֶחָג הָיוּ שָׁם אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה תְּקִיעוֹת, וְזֶהוּ הַמִּסְפָּר הַגָּדוֹל בְּיוֹתֵר שֶׁל תְּקִיעוֹת וְכֵמוֹ שֶׁכָּתְבָה הַמִּשְׁנָה אֵין מוֹסִיפִין עַל אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה. וְאִם אִיתָא לְדִבְרֵי רַב אַחָא, אִם כֵּן לִיתְנֵי שַׁבָּת שֶׁבְּתוֹךְ הֶחָג, דְּמַשְׁפַּחַת לָהּ חֲמִשִּׁין וְחַד תְּקִיעוֹת, לְפִי שֶׁאִמְּנָם חִסְרוּ מִמְּנִין הָאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה שֵׁשׁ הַתְּקִיעוֹת שֶׁהָיוּ לִקְבֹּל שַׁבָּת, אַךְ נוֹסְפוּ תֵּשַׁע תְּקִיעוֹת נוֹסָפוֹת לְמוֹסַף שֶׁל שַׁבָּת חוּץ מֵהַתֵּשַׁע שֶׁתָּקְעוּ לְמוֹסַף שֶׁל הֶחָג, וּמִדּוּעַ אָמְרָה הַמִּשְׁנָה שֶׁאֵין יוֹתֵר מֵאַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה. מְתָרֶצֶת הַגְּמָרָא: אָמַר רַבִּי זֵירָא, גַּם לְשִׁיטַת רַב אַחָא בְּשַׁבָּת שֶׁבְּתוֹךְ הֶחָג לֹא הָיוּ חֲמִשִּׁים וְאַחַת, לְפִי שֶׁאֵין תּוֹקְעִין אֶת הַמִּים וְשֶׁלֹּשׁ מֵהֶם לְפִתְיחַת הַשְּׁעָרִים, וּ'בְכָל יוֹם' הָיוּ שָׁם עֶשְׂרִים וְאַחַת' תָּנֵן וְשֶׁלֹּשׁ מֵהֶם כַּהֲדֵי נִינְהוּ – אַף אִם נִכְוְנִים דְּבָרָיו שֶׁבְּשַׁבָּת לֹא תָּקְעוּ לְפִתְיחַת שְׁעָרִים וְאַמְּנָם לֹא תָּקְעוּ בְּשַׁבָּת שֶׁבְּתוֹךְ חֲמִשִּׁים וְאַחַת תְּקִיעוֹת אֶלָּא אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה תְּקִיעוֹת, מִכָּל מָקוֹם מָדוּעַ כְּשֶׁהֵבִיאָה הַמִּשְׁנָה דּוּגְמָא לְיוֹם שֶׁתָּקְעוּ אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה נִקְטָה 'עֶרֶב שַׁבָּת שֶׁבְּתוֹךְ הֶחָג' לִיתְנֵי – שֶׁתִּכְתּוֹב שַׁבָּת שֶׁבְּתוֹךְ הֶחָג הָיוּ שָׁם אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה, דְּהַיְינוּ שַׁבָּת שֶׁבְּתוֹךְ הֶחָג סְתָם, וְאַמַּאי לֹא נָקְטָה שַׁבָּת שֶׁבְּתוֹךְ הֶחָג הָיוּ שָׁם אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה, לְפִי שֶׁאֵין תּוֹקְעִין לְמִילּוּי מַיִם בְּשַׁבָּת, כֵּיוָן שֶׁכְּבָר נִתְמַלְּאוּ בְּעֶרֶב שַׁבָּת כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ לְעֵיל (מח:), דְּבְצַרְי טוֹבָא – וא"כ נִחְסְרוּ תְּקִיעוֹת רַבּוֹת [שֵׁשׁ לְשַׁעַר הָעֶלְיוֹן שֵׁשׁ לְשַׁעַר הַתַּחְתּוֹן וְשֵׁשׁ לְשַׁעַר הַמַּיִם וְשֵׁשׁ לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ, שֶׁתְּקִיעוֹת אֵלּוּ הָיוּ לְמִילּוּי הַמַּיִם] וְנִמְצָא שֶׁבְּשַׁבָּת בְּחַג יֵשׁ רַק שִׁלְשִׁים וְתֵשַׁע תְּקִיעוֹת [כ"א לְתָמִיד שֶׁל שַׁחַר וּבֵין הָעַרְבַּיִם, וי"ח לִשְׁנֵי הַמּוּסָפִין]. מְקַשָּׁה הַגְּמָרָא: לְדִבְרֵי רַב אַחָא שֶׁתּוֹקְעִין לְכָל מוֹסָף, וְלִיתְנֵי נַמִּי שֶׁבְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת הָיוּ שָׁם אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה, דְּהָא אִיכָּא תִּלְתָּא מוּסָפִין, מוּסָף דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, מוּסָף דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, מוּסָף דְּשַׁבָּת, וּלְכָל מוּסָף תֵּשַׁע תְּקִיעוֹת הֲרֵי עֶשְׂרִים וְשִׁבְעָה, וְעוֹד עֶשְׂרִים וְאַחַת שֶׁבְּכָל יוֹם הֲרֵי אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה, וּמִדּוּעַ לֹא הִזְכִּירָה הַמִּשְׁנָה דּוּגְמָא זוֹ. מְתָרֶצֶת הַגְּמָרָא: עֶרֶב שַׁבָּת שֶׁבְּתוֹךְ הֶחָג אִיצְטְרִיךְ לֵיהּ – הַמִּשְׁנָה הֶעֱדִיפָה לִנְקוֹט אֶת הַדּוּגְמָא שֶׁל עֶרֶב שַׁבָּת שֶׁבְּתוֹךְ הֶחָג כְּדֵי לְאַשְׁמוּעִינָן כְּדְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב שֶׁתּוֹקְעִין שֵׁשׁ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ וְלֹא לְמַעְלָה עֲשִׂירִית, שֶׁזֶּה לֹא שַׁיָּיךְ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה. מִקְּשָׁה הַגְּמָרָא: אֲמַאי מִי כָּאֲמַר לִיתְנֵי הָא וְלֹא לִיתְנֵי הָא – הָאִם הַמִּקְשָׁה שֶׁהִקְשָׁה 'וְלִיתְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁחָל שֶׁבְּשַׁבָּת' נִתְכַּוְּנָה שֶׁיִּכְתְּבוּ דּוּגְמָא זוֹ וְלֹא אֶת הַדּוּגְמָא שֶׁל הַמִּשְׁנָה, כַּוָּונָתוֹ הָיְתָה לִיתְנֵי הָא וְלִיתְנֵי הָא – שֶׁיִּכְתְּבוּ אֶת שְׁתֵּי הַדּוּגְמָאוֹת, שֶׁהֲרֵי בִּשְׁתֵּי הַדּוּגְמָאוֹת יֵשׁ חִידּוּשִׁים. מְתָרֶצֶת הַגְּמָרָא: תָּנָא וְשַׁיְּיר – אָכֵן כְּשֶׁחָל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּשַׁבָּת יֵשׁ אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה תְּקִיעוֹת, אֶלָּא שֶׁהִתְנָא שַׁיֵּיר דּוּגְמָא זוֹ וְלֹא הִזְכִּירָהּ. מִקְּשָׁה הַגְּמָרָא: מַאי שַׁיֵּיר דְּהַאי שַׁיֵּיר – אֵיזֶה עוֹד יוֹם שַׁיֵּיר הַתְּנָא שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר שֶׁשַּׁיֵּיר גַּם יוֹם זֶה, שֶׁהֲרֵי כְּלַל בְּיָדֵינוּ שֶׁאֵין הַתְּנָא מְשַׁיֵּיר דָּבָר אֶחָד, אֶלָּא אוֹ שֶׁמְּשַׁיֵּיר כַּמָּה דְּבָרִים אוֹ שֶׁאֵינוֹ מְשַׁיֵּיר כְּלוּם. מְשִׁיבָה הַגְּמָרָא: שַׁיֵּיר עֶרֶב הַפֶּסַח שֶׁאַף בּוֹ תִּקְעוּ אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנָה, עֶשְׂרִים וְאַחַת שֶׁבְּכָל יוֹם, וְעוֹד עֶשְׂרִים וְשֶׁבַע לִשְׁחִיטַת הַפֶּסַח.

דוחה הגמרא: אִי מִשּׁוּם עֶרֶב הַפֶּסַח לָאו שַׁיּוֹרֵא הוּא – מה שהתנא לא כתב ערב פסח אין זה שיור, שיתכן שלא תקעו בו ארבעים ושמונה, דְּהָא מַנִּי רַבִּי יְהוּדָה הִיא – שמא משנתינו כרבי יהודה דְּאָמַר שִׁמְיֵהֶם שֶׁל בַּת שְׁלִישִׁית לֹא הִגִּיעָה לוֹמַר באמירת ההלל בפעם הראשונה את מזמור ״אָהַבְתִּי כִּי יִשְׁמַע ה׳״, כלומר לא הספיקה לומר רק חלק מההלל פעם אחת וכבר כלתה שחיטת כל קרבנות פסחיהם, מִפְּנֵי שָׁהֳיָה עַמָּהּ – אנשי כת זו מוֹעֲטִין, שרוב העם הזדרזו לשחוט בכיתות הראשונות. ולדבריו שכת שלישית תקעה רק שלש תקיעות לפני תחילת ההלל בראשונה ולא הספיקה לפתוח בהלל פעם שניה, לא היו בערב פסח אלא ארבעים ושתים תקיעות, ונמצא ששייר התנא רק את ראש השנה שחל בשבת שהיו בו ארבעים ושמונה. מקשה הגמרא: איך אפשר לדחות כן, (הא אוקימנא) [וְהָא כבר אָמְרַת לעיל (נג:) שהרי״שָׁא] של משנתינו שמנתה עשרים ואחת תקיעות והחשיבה כל תקיעה תרועה ותקיעה לשלש, היא דְּלֹא כְּרַבִּי יְהוּדָה שמחשיב כל תקיעה תרועה ותקיעה לאחת, וכיון שאין המשנה כרבי יהודה, היו בערב פסח ארבעים ושמונה תקיעות. מיישבת הגמרא: מנין שאם הרישא של המשנה אינה כרבי יהודה גם הסיפא כך, וְדִלְמָא הַאי תַּנָּא של המשנה סָבַר לָהּ כָּוָותֵיהּ דרבי יהודה בַּחֲדָא – בדבר זה שכת שלישית אמרה רק פעם אחת את ההלל, וּפְלִיג עֲלֵיהּ בַּתְרָא לגבי מנין התקיעות וסובר שתקיעה תרועה ותקיעה נחשבים לשלש, ועדיין אפשר שבערב פסח תקעו רק ארבעים ושתים ואין זה נחשב לשיור. וְאֶלָּא אם כן חוזרת הקושיא למקומה לדברי רב אחא שבראש השנה שחל בשבת תקעו ארבעים ושמונה, והתנא שייר דוגמא זו מַאי עוד שַׁייֵר דְּהַאי שַׁייֵר. מתרצת הגמרא: שַׁייֵר את עֶרֶב הַפֶּסַח שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת, שאף לדעת רבי יהודה תקעו בו ארבעים ושמונה תקיעות, משום דַּאֲפִיק שִׁית – הוצא את שש התקיעות שלא תקעו כת השלישית לדעת רבי יהודה, וְעַיֵּיל שִׁית – והוסף את שש התקיעות שהיו תוקעים בערב שבת להבטיל העם ממלאכה ולהבדיל בין קדש לחול. נמצא שגם לרבי יהודה בדוגמא זו תקעו ארבעים ושמונה תקיעות.

שנינו במשנה: וְאֵין מוֹסִיפִין עַל אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנֶה. מקשה הגמרא: וְלֹא – וכי אין מציאות שיהיו יותר מארבעים ושמונה תקיעות, וְהָא אִיכָּא עֶרֶב הַפֶּסַח שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת, דְּאִי לְרַבִּי יְהוּדָה שסובר שכת שלישית קראו את ההלל רק פעם אחת ותקעו רק שלש, מכל מקום יש חֲמִשִּׁין וַחֲדָא – עשרים ואחת שבכל יום, תשע למוספין של שבת, שמונה עשרה להלל של שתי הכיתות, ועוד שלש להלל של כת השלישית. וְאִי לְרַבָּנָן שסוברים שאף כת שלישית קראה את ההלל שלשה פעמים ותקעה תשע תקיעות, יש חֲמִשִּׁין וְשַׁבַּע תקיעות. ומדוע כתבה המשנה שאין מוסיפין על ארבעים ושמונה. מתרצת הגמרא: כִּי קָתָנֵי מִידֵּי דְּאִיתֵיהּ בְּכָל שָׁנָה – המשנה הזכירה רק תקיעות שישנם בכל שנה, ומה שאין כן עֶרֶב הַפֶּסַח שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת דְּלֵיתֵיהּ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה, לכך לֹא קָתָנֵי במשנה.

מקשה הגמרא: אֲטוּ – האם עֶרֶב שַׁבָּת שַׁבָּתוֹךְ הֶחָג שהביאה המשנה כדוגמא ליום שתקעו ארבעים ושמונה, מִי אִיתֵיהּ בְּכָל שָׁנָה, הלא וְיִמְנֵין דְּלֹא מַשְׁכַּחַת לֵיהּ שיהיו ארבעים ושמונה, וְהֵיכִי דָּמֵי, כְּגוֹן שֶׁחָל יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן של סוכות בְּעֶרֶב שַׁבָּת, וכיון ששמחת בית השואבה אינה דוחה יום טוב א״כ לא היו תוקעים את שתים עשרה התקיעות שתקעו בשמחת בית השואבה בשביל ניסוך המים, ונמצא שהיו רק שלשים ושש תקיעות, עשרים ואחת שבכל יום, תשע למוספין של סוכות, ושש לכניסת שבת. וערב שבת שאחר כך הוא כבר שמיני עצרת. מתרצת הגמרא: לעולם לא יחול יום טוב ראשון בערב שבת, משום דִּכְי מַקְלְעִינַן יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן בְּעֶרֶב שַׁבָּת – כשרואים בית דין שעומד ראש השנה לחול בערב שבת, וא״כ גם יום טוב ראשון של סוכות יחול בערב שבת, מֻרְחֵי דָּחֵינַן לֵיהּ – מוסיפים יום באלול וכך יחולו שניהם בשבת. מַאי מַעֲמָא מסדרים שיום טוב ראשון לא יחול בערב שבת, משום שִׁבְיָון דְּאִיקְּלַע יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג – שהוא בחמשה עשר בתשרי לִהְיוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת, אם כן יוֹם הַכִּפּוּרִים שהוא עשרה בתשרי אֵימַת הָוֵי, בְּחַד בַּשַּׁבָּת, וכיון שאין אנו רוצים שיחולו שבת ויום הכיפורים בסמיכות זה לזה, הִלְכָךְ דָּחֵינַן לֵיהּ. וכיון שלעולם לא חל יום טוב ראשון בערב שבת, נמצא שיש בכל שנה ערב שבת בתוך החג שתקעו בו ארבעים ושמונה תקיעות.

מקשה הגמרא: וּמַי דָּחֵינַן לֵיהּ לראש השנה כדי שלא יחולו יום הכיפורים ושבת בסמיכות, וְהָא תְּנַן חֶלְבִּי שַׁבָּת – כגון אברי תמיד של בין הערבים קְרֵבִין בְּמוצאי שבת ואף שהוא יוֹם הַכִּפּוּרִים, הרי שאפשר שיחול יום הכיפורים ביום ראשון. ועוד, הרי אָמַר רַבִּי זֵירָא, כִּי חֲוִינַן בֵּי רַב בָּבֶל – כשלמדתי תורה בבבל קודם שעליתי לארץ ישראל, הֲוָה אָמְרֵי – הייתי אומר דְּהָא דְּתַנְיָא בברייתא יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁחָל לִהְיוֹת עֶרֶב שַׁבָּת, לֹא הָיוּ תּוֹקְעִין בו לפני שבת את שש התקיעות שתקעו בכל ערב שבת כדי להבטיל את העם ממלאכה ולהבדיל, שכבר שבתו העם ממלאכה בערב שבת שהוא יום הכיפורים, וְכן כשחל יום הכיפורים כְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת לֹא הָיוּ מַבְדִּילִין על הכוס ובתפילה ׳המבדיל בין קודש לקודש׳, כשאר יום טוב שחל במוצאי שבת, כיון שקדושת יום הכיפורים שוה לשבת ששניהם אסורים בכל מלאכה. ואמר רבי זירא שכשהיה בבבל סבר שברייתא זו דְּבְרֵי הַכֹּל הִיא ואין חולקים עליה, אך כִּי סְלִיקְנָא לְהָכָא – כאשר עליתי לארץ ישראל, אַשְׁכַּחְתֵּיהּ – מצאתי לְרַבִּי יְהוּדָה בְּרֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן פָּזִי דְּיָתֵיב וְקָאָמַר שברייתא זו רק לדעת רַבִּי עֲקִיבָא הִיא, הסובר שחלבי יום הכיפורים אין קרבין בשבת וחלבי שבת אין קרבין ביום הכיפורים, וכיון שיום הכיפורים שוה בחומרתו לשבת, לא היו צריכים לתקוע בשחל יום הכיפורים בערב שבת, שלא תקעו אלא להבדיל בין יום קל ליום חמור. הרי שאפשר שיחולו שבת ויום הכיפורים בסמיכות, וכיון שכן אפשר שיום טוב ראשון של סוכות יחול בערב שבת, וחוזרת הקושיא שגם האופן שהזכירה המשנה שבערב שבת שבתוך החג תקעו ארבעים ושמונה אינו בכל שנה, ומדוע הזכירה המשנה אופן זה ולא הזכירה ערב פסח שחל בשבת.

מתרצת הגמרא: לֹא קַשְׁיָא, שנחלקו תנאים אם מותר לעבר את החודש משום צורך השעה ולפי זה דחו את ראש השנה כדי שלא יחול יום הכיפורים ביום ראשון או שאין מעברים את החודש לשום צורך ואם כן אפשר שיחול יום הכיפורים ביום ראשון ויום טוב ראשון בערב שבת, ויש לומר שהָא – משנתינו שהזכירה את ערב שבת שבתוך החג כדבר הנוהג בכל שנה, היא כדעת רַבָּנָן הסוברים שלעולם מעברים את החודש לצורך, וְהָא – המשנה שאמרה שחלבי שבת קרבין ביום הכיפורים שמשמע שיום הכיפורים חל גם בסמוך לשבת, כדעת אֲחֵרִים הִיא הסוברים שלא עיברו את החודש אף לצורך. דְּתַנְיָא אֲחֵרִים אוֹמְרִים, אֵין בֵּין עֲצֶרֶת לַעֲצֶרֶת, וְאֵין בֵּין רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה, אֶלָּא הפרש של אַרְבָּעָה יָמִים בְּלָבָד, כלומר לעולם יחול אותו יום טוב בשנה הבאה ארבעה ימים מאוחר ממה שחל בשנה הקודמת, כגון אם חל בשנה זו ביום ראשון לשנה הבאה יחול ביום חמישי, וְאִם הָיְתָה הַשָּׁנָה מְעוּבֶּרֶת והיו בה שני חדשי אדר יהיה ההפרש חֲמִשָּׁה ימים, שלדעתם לעולם היו החדשים אחד מלא [ל׳ יום] ואחד חסר [כ״ט יום], ונמצאת השנה בת שלש מאות חמישים וארבעה ימים [שהם חמישים שבועות שלמים ועוד ארבעה ימים], וחודש העיבור עשרים ותשע יום [שהוא ארבעה שבועות ויום אחד], ולא עיברו שום חודש אפילו לצורך.

קושיא נוספת על רב אחא הסובר שתוקעין לכל מוסף: מֵיתִיבִי, שנינו בברייתא רֹאשׁ חֹדֶשׁ שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת, שִׁיר של מוסף שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ הוּא קוֹרֵחַ את השיר של מוסף שֶׁל שַׁבָּת. וְאִי אִיתָא לדברי רב אחא, אם כן לֵימָא דְּשַׁבָּת וְלֵימָא דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ – יאמרו גם שיר של שבת וגם של ראש חודש, אלא על כרחך שלא שרו ותקעו על כל קרבן. מתרצת הגמרא: אָמַר רַב פָּפָּא, אכן שרים ותוקעים על כל קרבן וכדברי רב אחא, וּמַאי הכוונה ׳הוֹחֵחַ׳ שאמרו בברייתא, הוֹחֵחַ לְקַדֵּם – אף ששרו על שניהם, שיר של ראש חודש דחה לשיר של שבת להיות קודם לו. מקשה הגמרא: וְאַמַּאי – מדוע ראש חודש קודם לשבת, הרי שנינו (זבחים פט.) שתָּדִיר וְשֶׁאֵינוֹ תָּדִיר, תָּדִיר קוֹדֵם,

המשך בעמוד קנד

ושבת תדירה מראש חודש. אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הקדימו שיר של ראש חודש לשיר של שבת אף שהוא תדיר, כדי לְיַדֵּעַ שֶׁהוּקְבַּע רֹאשׁ חֹדֶשׁ בִּזְמַנּוֹ – שיכירו העם שבית דין ברורים בדעתם שהחודש מקודש ולא יגמגמו בדבר. מקשה הגמרא: וְאַאי הֵיבֵירָא עֲבַדִינָן – האם זהו ההיכר שהיו עושים, הָא הֵיבֵירָא אַחֲרִיתָא עֲבַדִינָן – הרי היכר אחר היו עושים, כפי ששנינו במשנה (דתניא) [דְּתָנַן] חֶלְבֵי תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר נִיתָּנִין מֶחֱצִי כֶּבֶשׁ וּלְמַטָּה בַּמִּזְרָח – ששה כהנים הזוכים להוליך את אברי התמיד למזבח לאחר שחיטתו והפשטתו, היו מניחין אותם מחציו של הכבש ולמטה ובשמונה אמות שלצד מזרח, וזה היה סימן שהם של תמיד, ולאחר מכן מגיע כהן נוסף שמעלה את כל האברים ומקטירן. וְאברים שֶׁל מוּסָפִין נִיתָּנִין מֶחֱצִי כֶּבֶשׁ וּלְמַטָּה בְּצד מַעֲרָב כנגד התמיד וזה היה סימן שהם של מוספין, והיו עושין סימן זה משום שפעמים שהיו מתעכבין אברי התמיד עד זמן הקרבת המוסף, והסימן היה כדי שלא יתבלבלו ויחליפו ביניהם ויקטירו את של מוספין קודם לתמיד. וְאברים שֶׁל מוסף של רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיתָּנִין תַּחַת כַּרְכּוֹב – סובב הַמִּזְבֵּחַ וּלְמַטָּה – הכבש אורכו שלשים ושתים אמה ומשפע ועולה לגובה תשע אמות, ובגובה שש אמות במזבח נמצא הסובב, א"כ שני שליש מאורך הכבש מגיע לגובה הסובב, ולמטה ממנו מעט מניחים את אברי המוסף של ראש חודש,